

(1922-2005)

El dia 25 d'agost de 1973, en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu, tingué lloc a Prada de Conflent una Taula rodona sobre el tema "El català, llengua d'expressió científica"; hi havia una representació de biòlegs, de físics, de químics, d'enginyers i de metges que compartien el convenciment de la coincidència en les respectives disciplines de molts dels problemes del llenguatge científic. Aquesta reunió i el Manifest que en derivà determinaren ben bé el pas d'una actitud defensiva (difusió d'avertiments o de recordatoris lexicals) a una altra de clarament ofensiva (publicació de vocabularis i catalanització de revistes). El Manifest era encapçalat per una frase d'Antoni Rubió i Lluch: "Tota llengua que només sigui conreada literàriament esdevé un dialecte artificial i acadèmic que a la llarga ha de desaparèixer. Si ha de viure cal que es trenpi i s'enrobusteixi amb tots els vocabularis tècnics: que bategui, en una paraula, amb el ritme harmoniós i total de la ciència i de la vida".

Un dels metges que integraven la Taula era —és clar— Josep Laporte i Salas que, en aquesta ocasió i en tantes d'altres de la mateixa intenció, hi figurava d'una manera decididament activa i eficaç. És per aquesta raó que Josep Laporte, farmacòleg, té un merescut lloc en aquestes pàgines.

Josep Laporte nasqué a Reus el 18 de març de 1922. Un cop metge —el 1945—, s'interessà de primer per la fisiologia i l'endocrinologia clínica per, després, especialitzar-se en farmacologia. Fou catedràtic d'aquesta disciplina a les facultats de medicina de Cadis, de València i de la Universitat Autònoma de Barcelona, de la qual fou elegit rector. Presidí l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, l'Onzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (Reus, 1980), la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i, quan morí (el 15 de febrer de 2005), presidia l'Institut d'Estudis Catalans.

L'any 1953 obtingué el Premi Josep Massot i Palmés per un treball sobre farmacologia de la coagulació; l'atorgava l'Institut d'Estudis Catalans, que tot i la clandestinitat a què el forçava la negror de la dictadura franquista maldava per afirmar la seva existència. El treball de Laporte, al seu indiscutible valor científic adjunta un clar propòsit de contribució a l'esforç de mantenir viva una cultura i de proclamar la total aptesa de la llengua que li és vehicle.

La convicció que, malgrat totes les traves, calia, decididament, “tornar el català a la seva antiga categoria d'idioma de cultura” (Carles Riba, 1954), féu que, a partir de l'any 1969, fossin publicades unes *Monografies Mèdiques*, d'una amplíssima difusió; calia compensar els trenta anys de forçat silenci. Josep Laporte —l'opinió i l'estímul de Josep Laporte— formava part del consell editorial de la publicació des del primer dia i, per la seva autoritzada competència, fou l'autor d'una completa i encara actual monografia sobre les drogues.

Quan Laporte presidia l'Acadèmia de Ciències Mèdiques acollí amb entusiasme el suggeriment d'elaboració d'un vocabulari mèdic; hom considerava que la seva necessitat s'havia fet peremptòria i aquesta urgència no podria ésser satisfeta amb la llarga redacció d'un extens diccionari. Josep Laporte no es limità a aprovar la idea sinó que participà puntualment i activament, amb el seu consell i el seu sòlid criteri, en totes les reunions de selecció, d'assessorament i definició dels termes que havien d'integrar el *Vocabulari mèdic*; fins que el 1974, aparegué editat i Laporte saludava la seva presentació “amb l'esperança que, malgrat les seves limitacions, sigui un pas més en el difícil camí de la normalització de l'ús de la nostra llengua”. Que el Vocabulari responia a una necessitat ho demostra el fet que se n'arribaren a fer dues reedicions.

El Diccionari, però, també arribà; les seves més de 56.000 entrades exigiren cap a vuit anys de feina i, finalment, el novembre de 1990 era feta la seva presentació al Saló de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Josep Laporte, tot i que aquells anys era acaparat per responsabilitats de govern, fou un molt eficaç i sol·lícit consultor —un consultor consultat repetidament— del *Diccionari Enciclopèdic de Medicina*.

La més antiga de les empreses d'afirmació dels metges catalanoparlants són els Congressos de Metges —i més tard també de Biòlegs— de Llengua Catalana que, iniciats l'any 1913, només han sofert dues interrupcions, les dels anys de la dictadura de Primo de Rivera i de la dictadura de Franco. Josep Laporte, en el discurs inaugural de l'onzena edició, declarava “ben lícit d'inscriure el Congrés en el marc de la normalització de l'ús del català” i afirmava la certesa que “ara és a la nostra mà la solució del problema”.

Un problema que, al cap de vint-i-cinc anys d'aquell Congrés, encara no ha estat resolt i que ha determinat que Laporte —el farmacòleg de la llengua—, des de la presidència de l'Institut d'Estudis Catalans, hagi emparat i propiciat oportunes declaracions institucionals sobre la llengua catalana: una d'elles sobre les titulacions de llengua catalana a les escoles oficials d'idiomes (desembre de 2003), una altra sobre la unitat i la denominació de la llengua catalana (setembre de 2004) i una tercera, realista, angoixada, sobre l'ús social de la llengua catalana (octubre de 2004).

Ara, des del 15 de febrer de 2005, no tenim el seu equilibrat consell; però, sempre, podrem recórrer al llegat del seu permanent exemple de científic complet, que reunia, seguint la terminologia pascaliana, l'esperit de geòmetra i el de finesa; que estimava la llengua, que sabia —i tant!— de llengua i que, tant com pogué, treballà eficaçment per la llengua.

Oriol CASASSAS
Institut d'Estudis Catalans